

WWW.NATIONALGEOGRAPHIC.BG · цена 5 лв. · ЮЛИ 2016

NATIONAL GEOGRAPHIC

БЪЛГАРИЯ

БУРКА

ЖИВОТ В НЕЯ И БЕЗ НЕЯ
В САУДИТСКА АРАБИЯ

ГОЛЕМИТЕ
БЕЛИ
АКУЛИ

БОГОВЕТЕ НА
ДРЕВНА
ГЪРЦИЯ

ВЪЗРАЖДАНЕТО НА
СИУДАД
ХУАРЕС

Дори в гъмжащите от акули води като тези край австралийските Нептунови острови никога не е виждал големи бели акули да се чифтосват или да раждат.

76 Голяма бяла мистерия

Големите бели акули са най-прочутите акули в света. Защо тогава знаем толкова малко за тях?

Текст: Ерик Ванс Снимки: Брайън Скерри

32

Новото лице на саудитските жени

Образовани, на отговорни длъжности и активни в социалните медии, съвременните жени в Саудитска Арабия разширяват своя хоризонт.

Текст: Синтия Горни
Снимки: Линзи Агарно

56

Гърция, боговете и голямото Отвъд

Древните елини вярвали, че боговете играят роля в целия им живот – от небесните селения до подземния свят.

Текст: Карълайн Александър
Снимки: Винсънт Дж. Муси и Дейвид Ковънтри

94

Хуарес се връща към живота

Някога най-опасното място на света, този мексикански град преживява спад в престъпността и подем на обществения живот.

Текст: Сам Киньонес
Снимки: Доминик Брако II

На корицата Покривалото пропуска съвсем малко информация – красиви очи. Задължението на саудитките да крият женските си форми от мъже извън семейството е залог за честта на жената. Снимка: Линзи Агарно

ОБРАЗИ

A large crowd of people is gathered at night, releasing numerous glowing paper lanterns into the sky. The lanterns are illuminated from within, creating a warm, golden glow that fills the dark night. The people are seen from behind, reaching up to hold and release the lanterns. The scene is filled with a sense of hope and celebration.

Тайланд

Летящи фенери осветяват нощта по време на ежегодния празник Йе Пенг в град Чанг Май. Произхождащият от будизма обичай набляга на размисъла и духовното пречистване. Запалените фенери *кхом лой* представляват балони с топъл въздух, направени от оризова хартия.

СНИМКА: ПАНУПОНГ РУУПЯЙ,
DEMOTIX/ORBIS

Тържества

Задание Кои ежегодни празници ви радват най-много? Помолихме ви да ни покажете празненства, рождени дни, религиозни ритуали и др.

КОМЕНТАР НА РЕДАКТОРА

„Честванията разчупват рутината на ежедневието. Те изваждат наяве нашите ценности, събират ни и създават пространство за чиста радост.“

Беки Харлан, фоторедактор на „Вашата снимка“

Партха Пал

Колката, Индия

В средата на април, няколко дни преди бенгалската Нова година, жителите на западнобенгалското село Сонапалши украсяват телата си, танцуват и пеят пред местния индуистки храм. Последователите на тази духовна практика го правят, „за да зарадват бог Шива“ – казва Пал.

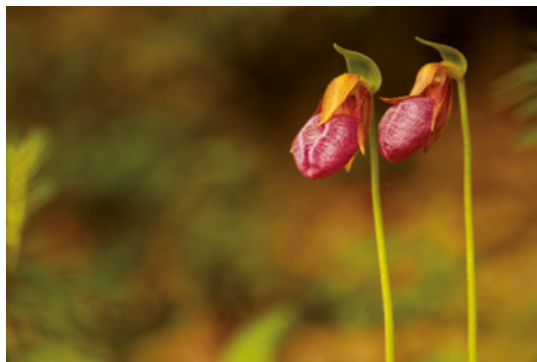
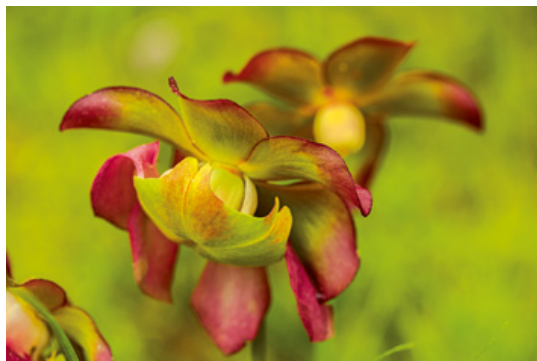
Горе: прословутото половин пушено прасе. До отпечатването на броя то все още не беше присъдено за 2016 г. Вдясно: г-н и г-жа С. Дж. Р. Фуокнър от Грейт Ййстън, Есекс, занесли бекона у дома през 1951 г. За конкурса през 2016 г. били избрани пет двойки участници.

Прасешка хармония

Много неща в Англия са се променили от средните векове насам, когато Джефри Чосър написал „Кентърбърийски разкази“. Но един семеен обичай, за който споменава една от героините в книгата – многобрачната Батска невеста, е оцелял от XII до XXI в. На традиционния конкурс на пушеното прасе в Дънмоу на 9 юли се присъжда половин прасе, срязано по дължина, на двойката, която успее да убеди журито, че не си е пожелавала да се разведе в продължение на последната година и един ден. (Батската невеста намеква, че нейните навъсени съпрузи не биха се класирали.) Според легендата обичаят възникнал през 1104 г. Сега конкурсът, който се организира в Грейт Дънмоу, североизточно от Лондон, се провежда всяка високосна година. Победителите обикалят града на раменете на хора в средновековни костюми и после трябва да коленичат върху остри камъни, за да положат Клетвата на бекона. Когато американците Джеф Дотс и и Ерин Албъртс спечелили бекона през 2008 г., клетвата била прочетена „неимоверно бавно“, спомня си Дотс, „по някакъв садистичен, саркастичен британски маниер“. Той казва, че конкурсът се възприема „много насериозно“, но и пренебрежително.

—*Мартин Ф. Коун*

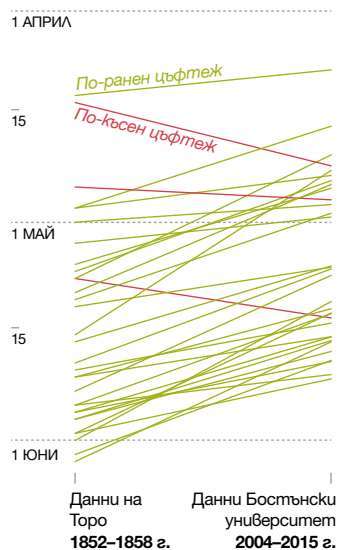
Някои от цветята на Торо (по часовника от горе вляво): насекомоядно растение, хюстония, ерика и циприпедуум.

Промени край Уолдън

„Чакам първите признаци на пролетта“ – писал Хенри Дейвид Торо. От 1852 до 1858 г. авторът на „Уолдън“ записвал времето на първия цъфтеж на над 300 вида растения в Конкорд, Масачусетс. При тези си странствания той забелязал и кога се завръщат мигриращите птици, кога се разлистват дърветата и кога се стопява ледът на ез. Уолдън.

Около 160 г. по-късно биологът Ричард Праймък използва данните на Торо, за да проследи как се е променил климатът в този край на Нова Англия. През 2004 г. Праймък и студентите му започнали да кръстосват Конкорд, за да открият първите цветове. „Не знаехме къде да търсим“ – казва Праймък, докато не отгатнали трика на Торо да търси ранни цветове в райони, променени от човешка намеса. Мислителят от XIX в. открил своя източник на данни, вървейки по влакови релси. Праймък и екипът му извадили късмет близо до паркинга край ез. Уолдън. Проучването им потвърждава, че затоплянето – в Конкорд температурата се е увеличила с 3°C – ускорява идването на пролетта. Ледът на ез. Уолдън се чупи и много растения разцъфват поне две седмици по-рано, отколкото по времето на Торо, а дърветата се разлистват 18 дни по-рано. Само птиците се връщат горе-долу по същото време. Как тези промени ще се отразят на местната екосистема? За да разбере това, отбелязал Торо, човек би трябвало да „очаква самата Природа да му покаже!“. —*Рейчъл Хартигън Шей*

Дата на първи цъфтеж
Средно за 32 вида диви цветя

ГЛОБУС

Планета Земя

Градски ферми

През последното десетилетие стопанствата по покривите са се умножили толкова бързо в американските градове, че дори Министерството на земеделието не знае колко са. В някои случаи (като показаната тук покривна ферма „Ийгъл Стрийт“ в Бруклин) стопанствата предлагат и образователни курсове за доброволци градинари.

Въпросът как да отглеждаме ефикасно повече храна в градска среда е станал все по-належащ с ръста на градското население: според Организацията по прехраната и земеделието на ООН към 2025 г. 3,5 млрд. души ще живеят в градове. Но за да увеличат добивите си в градовете (и навсякъде другаде), стопаните трябва да се преборят с въздействието на климатичните промени върху развитието на растенията. Едно от потенциалните решения се крие в новаторските проекти. За еколога Диксън Деспомиър това означава вертикално земеделие – отглеждане на плодове и зеленчуци при контролирани условия във високи сгради. Решението на архитекта Мичъл Йоахим е различно: проектираната от него сферична капсула има система за отглеждане на храна отвън и обитаемо пространство вътре. —*Катрин Цукерман*

СНИМКА: МАРИО ВЕЗЕЛ

Дворецът на мечтите

Обединени в архитектурно-парков комплекс, Дворецът и Ботаническата градина в Балчик са място като никое друго в България. Те и като че ли не биха могли да бъдат разположени никъде другаде освен на черноморското крайбрежие. Бившата лятна резиденция на румънската кралица Мария Единбургска (1875–1938 г.) съчетава старинни български, готически и ориенталски елементи. Там има декоративно минаре и кръстове с черковнославянски надписи. Византийски параклис съседства с колониади в мавритански стил, а елинистичен мраморен трон от Флоренция – с езически барелефи и големи глинени делви от Мароко. Целият дворец е изграден терасовидно върху стръмния морски бряг. Водата от два извора тече в каменни корита по терасите, спуска се във водопади и прелива във водни огледала. Дело на италианските архитекти Америго и Аугустино, дворецът отразява мечтите на коронованата последователка на бахайството за обединение между различни култури и религии, между красотата на природата и човешката естетика. Строителството му се извършва в периода 1925–1936 г. Състои се от 46 сгради и голям парк с градини, дело на швейцарците Жани и Гутман. През 1955 г. част от парка е превърната от академик Д. Йорданов в научна ботаническа градина, стопанисвана от СУ „Св. Климент Охридски“.

Огромно брой наши и чуждестранни туристи посещават всяка година архитектурно-парковия комплекс. Все повече младоженци избират места като „Нимфеума“ и „Градината на плачещите дървета“, за да си кажат заветното „да“. — Любомир Кюмюрджиев

Архитектурно-парковият комплекс „Дворецът“ се намира на около 2 км югозападно от центъра на Балчик и на 40 км североизточно от Варна. Включен е в Стоте национални туристически обекта. В комплекса се продават рекламни и информационни материали на български, румънски, английски и гр. езици.

„Дворецът“ разполага с хотелска база. Отворен е за посещение цялгодишно, включително в почивни и празнични дни. Достъпен е както от северната си страна, така и откъм морето.

Работно време:

Лятно – 8,00 – 20,00 ч
Зимно – 8,30 – 17,00 ч

Входна такса за посещение:

Възрастни – 10 лв.
Деца от 7 до 18 години – 2 лв.
Деца до 7 години – безплатен вход
Хора с увреждания – безплатен вход

Групови посещения:

При група от възрастни водачът/екскурзоводът влиза безплатно.
При група от деца/учащи по един ръководител на 10 деца влиза безплатно.

Беседа на български език – 20 лв.
Беседа на чужд език (с предварителна заявка) – 30 лв.

За повече подробности:

<http://www.dvoreca.com/>
e-mail: office@dvoreca.com
Телефон: 0579 74552

Новото лице на саудитските жени

Затънали в една дълбоко консервативна култура, жените предпазливо променят границите на приемливото обществено поведение. Смирението в присъствието на чужди хора е задължително, но някои жени вече не се притесняват да използват социални медии като Instagram, за да изявяват своята идентичност.

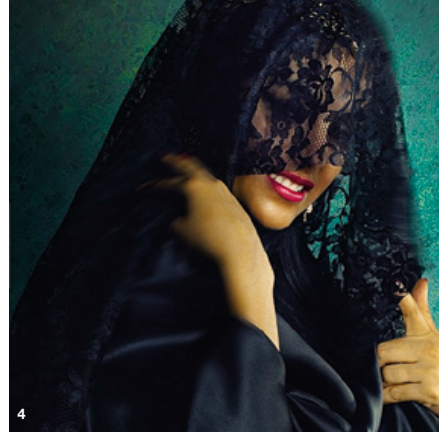

2

3

4

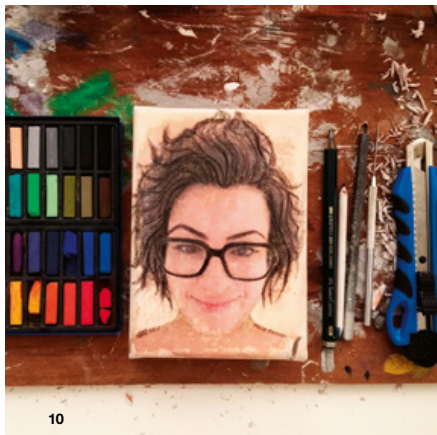
6

7

8

10

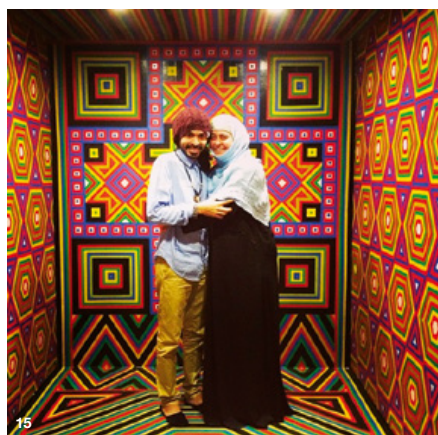
11

12

14

15

16

Текст: Синтия Горни
Снимки: Линзи Адарио

В семейната всекидневна, където Нуф Хасан приседна на дивана, за да ни налее арабско кафе, тя се упражняваше да произнесе думата *headhunted* (от англ. *headhunter* – букв. „ловец на глави“; прен. „рекрутирам човек за определена длъжност“). В часовете по английски в училище никога не я беше срещала и – след като ме чу да я произнасям – ме накара да я повторя, тъй като много ѝ хареса. „Да! – каза тя – Наистина бях *headhunted*. И преди имах много предложения. Но този път дори шефът ми каза: „Не искаме да си тръгваш, но това е добро предложение.“

Нуф е на 32 години, с гъста кестенява коса, карамелена кожа и засмени, бадемовидни очи. Апартаментът, в който живее заедно със съпруга си Сами и двете им момченца, заема един етаж от триетажна сграда в оживен квартал на Риад, столицата на Саудитска Арабия. Преди две години, когато се запознах с нея, тя беше мениджър във фабрика за преработка на храни и началник на десетина работнички в експериментален изцяло женски отдел, част от общодържавна кампания саудитските жени да бъдат привлечени на реални работни места. Сега, след като фабрика за осветителни тела тъкмо ѝ беше предложила по-добра работа, Нуф имаше десет пъти повече подчинени. Заплатата ѝ също беше скочила.

„Вече си имам прякор“ – каза ми тя. Жените, на които Нуф е началник, работят в зона, където мъже не се допускат, но компанията има „смесени“ (както ги наричат саудитците) офиси за ръководството: всеки ден мъже и жени, които нямат кръвно или брачно родство, работят там рамо до рамо. Те разговарят наистина, а не се ограничават само с обичайните любезности. На срещи седят около

РАЗДЕЛЕНИЕ ДОРИ НА ОПАШКИТЕ

Забегенията за хранене като това кафене в Риад трябва да спазват уникалните саудитски закони: всички опашки, гишетата и зони за хранене са разделени, за да гържат далеч едни от други мъже и жени, които не са роднини – макар понякога клиентите да пренебрегват знаците. Саудитските власти настояват, че ислямът изисква подобно разделение на публични места.

една и съща конферентна маса. Може би дори прелистват заедно едни и същи документи. Саудитска Арабия е най-строго пополово сегрегирания страна на света и сред плахите, крехки и необикновени промени, които се наблюдават в ежедневието на жените в кралството, днес вече няколко поколения, подбуждани от новите политики в работната сфера и поощренията на покойния крал Абдула бин Абдулазиз, дискутират какво означава да бъдеш едновременно и наистина модерна, и наистина саудитка – въпросът със „смесването“ определено продължава да е много спорен. Някои жени въобще не биха допуснали мисълта за работно място, което да го изисква.

Има и жени, които биха се замислили за подобна работа, но техните родители, съпрузи или притеснени роднини ги възпират, като им

Саудитска Арабия е най-строго полово сегрегираната страна в света, но в хода на настоящите промени много поколения жени спорят как да бъдат и модерни, и истински саудитки едновременно.

ПРИ ТАЗИ ПЕРСПЕКТИВА МАЩАБЪТ ВАРИРА

разправят противящите се консервативни шейхове. (Когато си припомних, че в „Титаник“ има възторжена секс сцена, в която участва и все още неомъжената героиня, Нуф не трепна: „Да, няма проблем – каза тя. – Нейната култура е друга.“)

Разказвам ви всички тези неща, тъй като Сами се канеше да ни закара в мола, където Нуф да ми помогне да си избира нова абая – дългата до глезените туника, която жената трябва да носи в Саудитска Арабия, а исках читателите да я опознаят, преди да отиде до гардероба в спалнята и да си облече някоя от нейните, които всички са черни. Абайте в различни цветове вече печелят популярност в Джеда, не толкова консервативното пристанище на запад, но ако в Риад тръгнеш по улицата с различна от черна абая, това все още предизвиква намръщени погледи сред минавачите, плюс може би мъмрене от страна на някой патрул на религиозната полиция. Абаята, която Нуф извади, има пепитена сива гарнитура с ярък червен акцент в мотива – купувана е в Джеда. Както и джобове, което е много удобно – на левия ръкав е пришит специален джоб за мобилен телефон. Нуф нахлузи абаята върху полата и блузата – както човек си облича шлифера. Закопча я по средата и преобрази силуета си на издължен черен триъгълник. Омота черната си *тарха* – дълъг арабски шал

– около косата си, после под брадичката и още веднъж през главата.

„Къде ми е чантата?“ – попита Нуф и Сами ѝ я донесе. Накрая, точно преди да пресечем прага на входната врата на кооперацията, Нуф праметна свободния край на тархата през лицето си, което изчезна, оставяйки на показ единствено кожата на дланите ѝ без ръкавици. Качихме се в тяхната тойота, Сами и Нуф отпред, и тръгнахме на вечерен шопинг.

изреждането на всички саудитски правила, попадащи в графата на „единствената страна в света, която“, вече е доста познато отчасти защото осигурява провокативен новинарски пълнеж за възмутените чужденци: единствената страна на света, която забранява на жените да шофират; единствената страна, която изисква всяка пълнолетна жена да живее под надзора на юридически признат мъж попечител (баща, съпруг или друг член на семейството, който трябва да ѝ даде официално разрешение, за да може тя да се сдобие с паспорт, да свърши някои правни дела или да пътува в чужбина); последната страна без Ватикана, дала избирателни права на жените (периодът за първоначална регистрация беше преди едва шест месеца, а жените, които не можеха да стигнат пеш до пунктовете за записване, трябваше да бъдат закарани там от мъже).

разхождали или шофирали заедно на публични места, били принуждавани от полицията да показват брачните си свидетелства.

А централно място в тази консервативна кампания заемало порицаването на жените: че се поддават на западните влияния, че излизат извън дома си без мъж придружител, че говорят с гласове, които биха разсеяли или съблазнили мъжете, че позорят Бога, като не се покриват целите в черно. На арабски мюсюлманите използват думата *аура* като обозначение на по-интимните части на тялото, които благоприличният човек винаги прикрива на публично място. Всяко общество на земята си има собствени представи за *аура* и през последните десетилетия Саудитска Арабия е научила своите правоверни да възприемат като *аура* не само женската коса

– както е общоприето в мюсюлманския свят, ами и прасците ѝ, ръцете ѝ и дори – според зависи – лицето ѝ.

Саудитките се забавляваха с опитите ми да проумея това „според зависи“; все едно някой незапознат с американската култура да разпитва поред различни жени относно правилата за дълбочината на деколтето. Покриваме лицата си – казваха ми, – когато смятаме, че трябва. Когато нашите семейства са последователи на имами, които настояват, че лицето е *аура*, марка според други да не е. Когато момчетата, които сме познавали като деца, биха се възбуждали или притеснили да видят незабулените ни лица като възрастни. Когато посланието, което искаме да изпратим, е „уважавай ме“, а не „гледай ме“. Жените спорят помежду си за *никаба* – думата, която саудитките използват

за черното допълнително парче плат, предназначено специално да покрива лицето; веднъж присъствах на караница, съпроводена с бляскане по масата, между три феминистки от Риад, едната от които твърдеше, че всяка модерна жена, която „избира“ да скрие лицето си, го прави единствено под натиска на потисническото общество около нея. („НИКОГА не е по собствен избор! Дехуманизиращо е да носиш никаб!“ „Как можеш да го ТВЪРДИШ?“ „НИКОГА НЕ Е ПО ЛИЧЕН ИЗБОР!“)

Всъщност именно Нуф Хасан формулира най-съдържателното обяснение на забулването, което чух – беше на работа един ден и ме улови как гледам сръчните ѝ натъкмявания, когато влизаше или излизаше от изцяло женската част на фабриката. Махни воала, сложи воала – Нуф ми хвърли един поглед

и безгрижно каза: „В това за нас няма нищо странно.“ В много отношения саудитското общество още е племенно; и жените, и мъжете усещат как околните ги гледат, правят си изводи относно семейните им обичаи и ги преценяват. *Дайут* означава мъж, който не е достатъчно бдителен относно жена си и другите си роднини от женски пол, чиято чест се предполага, че трябва да пази. Това е смазваща обида. „Мъж под чехъл“ дори не се доближава като смисъл.

„Проблемът е какво *те* си мислят – каза Нуф в тойотата от мястото до шофьора. – Това е въпросът.“

Сами, който шофираше, продължи: „Когато излизаме на пазар или за нещо друго, усещам как хората я гледат.“ „Зяпат ме – каза Нуф, – Не просто ме гледат. Зяпат.“

НЯКОЙ ДЕН ТОВА ЩЕ Е ПРОСТО КОЛА, А НЕ СИМВОЛ Отказът на кралството да издава шофьорски книжки на жени е получил толкова голямо международно внимание, че много саудитки са се отгърпнали

от темата. Те казват, че рано или късно ще им бъде позволено да карат коли. На изложение на луксозни стоки в Риад тези жени позират на волана, преструвайки се, че шофират.

Древните елини вярвали, че боговете играят роля в целия им живот – от небесните селения до подземния свят. С течение на времето хората възприели нови представи за отвъдния живот – по-мистични и по-лични.

ГЪРЦИЯ, БОГОВЕТЕ и ГОЛЯМОТО ОТВЪД

Прожектори осветяват храма на Посейдон, бога на морето, на нос Сунион в Гърция.

ВИНСЪНТ ДЖ. МУСИ, АРХЕОЛОГИЧЕСКИ ОБЕКТ СУНИОН

Текст: Карълайн Александър

Снимки: Винсънт Дж. Муси и Дейвид Ковънтри

Древногръцкият свят бил

пълнен с богове, начело с извисените Олимпийци – Зевс, Хера, Аполон, Посейдон, Атина и други митологични великани. По-край почитането на тези божествени обитатели на Олимп съществували стотици култове към местни божества и герои.

Хората се молели на боговете по същите причини, поради които и ние се молим днес: за здраве и сигурност, за добра реколта и безопасност в морето. Най-вече се молели колективно и чрез дарове и жертвоприношения се стремели да умилостивят неразгадаемите божества, които според тях контролирали живота им.

Какво обаче се случвало след смъртта? За отговор на този въпрос древните се обръщали към Хадес, бога на подземния свят, брат на Зевс и Посейдон. Само че Хадес не предлагал утеха. Обвити в непрогледен мрак, отвъд зловещата река Стикс, владенията („мрачните“) на Хадес били – както ни казва поетът Омир – места „грозни и тъмни“, където обикновените хора и дори героите отивали след смъртта си.

В крайна сметка съчувственото отношение към човешката съдба тласнала гърците да приемат нови видове религия и нови култове. Отвъдният живот вече не се разглеждал като безрадостна орис, ами се превърнал в нещо като лично дирене. Мистериални култове, обвити в тайнственост, обещавали напътствия за предстоящото след смъртта. Ритуалите на мистериите били изключително емоционални и организирани като сложен театър. Тези на Великите богове на гръцкия остров Самотраки се провеждали нощем, а примигващият пламък на факлите сочел пътя на посветените. Разкриването на обредите се наказвало със смърт и те остават загадъчни до ден-днешен.

През IV в. пр.Хр. вече имало култове, които твърдели, че ще пречистят посветените от петното на човешката природа. Полагали се основите на нови религии. И когато християнството заляло древния свят, то носело със себе си – освен напътствията от един-единствен бог – останки от древните вярвания: отмиване на човешката поквара чрез мистични обреди, различни съдби за посветените и непосветените и почит към свещени текстове.

Згрячът обзря руините на светилището на Атина Проня в Делфи и нейния молос (кръгла постройка). Може би поклонниците са принасяли жертви тук, преди да се допитат до Делфийския оракул в съседния храм на Аполон.

ВИНСЪНТ ДЖ. МУСИ, АРХЕОЛОГИЧЕСКИ ОБЕКТ ДЕЛФИ

ЛЯТОТО НА АКУЛИТЕ

Юни
Тигрови

Този месец
Бели

Август
Дългокрили сиви

ГОЛЯМА БЯЛА МИСТЕРИЯ

Филмът „Челюсти“ ги направи най-прочутите акули в света. Защо тогава знаем толкова малко за тях?

Може би няма друго животно, което да всява такава паника като голямата бяла акула. Тази се връщаше отново и отново, за да проучи водолаз в клетка във водите край Австралия. Но според учените хората може да са по-голяма заплаха за акулите, отколкото акулите за хората.

Егра бяла акула лети като торпедо във водата край Нептуновите острови. Учените идентифицират тези акули по гръбните перки и назъбената линия, разделяща бялата и сивата им половина.

са различни. Големите бели акули се появяват и изчезват, когато си поискат, и е почти невъзможно да бъдат проследени в дълбоките води. Отказват да живеят зад стъкло – в плен някои са гладували до смърт или са блъскали главите си в стените.

И все пак учените днес може да са на ръба да намерят отговор на две от най-дразнените загадки: какъв е броят им и къде отиват? Разкриването на тези тайни може да се окаже от критично значение за това да решим как да защитим себе си от тях и тях от нас. Когато най-сетне видим голямата бяла акула ясно от всички ъгли, какво ще заслужи най-страховитият убиец в света – страха или съжалението ни?

СЕДЕММЕТРОВА РИБАРСКА ЛОДКА се носи близо до южния край на Кейп Код, Масачусетс. Пътниците са се излегнали на седалките. Внезапно по радиото се чува гласът на пилота на разузнавателния самолет, летящ на 300 м над тях: „Имаме супер яка акула наблизо, в южна посока!“ Биологът специалист по рибните ресурси Грег Скомал се оживява. Той е застанал на около метър и половина от носа на лодката на издадена тясна платформа и държи триметров прът с *GoPro* камера накрая.

Преди 2004 г. почти никой в наше време не беше виждал големи бели акули във водите край Източното крайбрежие на САЩ. От време на време се появяваше по някоя в

Голяма бяла акула хапе макет на тюлен край Кейп Код. Акулите често нападат непредпазливо, като се боят тюлените да не ги наранят с ноктите си. Често те захапват, после се отдръпват и оставят плячката да умре от кръвозагуба.

2010 г.

Хуарес

Застинали в последна презръдка, тази двойка и нероденото бебе на жената били убити с един изстрел. В разгара на вълната от престъпления всеки ден от насилствена смърт загивали 10 души.

И Денисе Фуентес, и Улиес Ескобего, които позират над града с малкия Ерос, били засегнати от нарковойната, обхванала квартала под тях. Днес си търсят дом в него.

2015 г.

СЕ ВЪЗРАЖДА

Някога най-опасното място на света, този злочест мексикански град на границата на САЩ преживява спад в престъпността и подем на обществения живот благодарение на новата правоохранителна система.

Текст: Сам Киньонес
Снимки: Доминик Брако II

Нощта се спуска над Сан Антонио – гето, превърнало се в квартал с къщи от бетонни блокчета, неравни улици и малко дървета – и децата възбудено се отправят към пълнен с гуми склад. Там врявата на Сиудад Хуарес заглъхва и е заменена от пшканиния, пляскания и тупвания на гъвкави млада тела, които падат върху опънатото платнище.

Импровизираният тепих, оформен от събрани от сметищата жезла и стоманени въжета, принадлежи на Инес Монтенегро, който го отворил две години, след като един от синовете му споменал, че децата от квартала имат нужда от място за игра. В Мексико *луча либре* – стил в професионалната борба, в който маскирани борци изпълняват репетирани акробатични движения – е национална страст. Паянтовата арена на Монтенегро веднага станала хит.

Тази вечер четири момчета се хвърлят срещу въжетата, които ги изстрелват към центъра на ринга. Те радостно отскачат, заучавайки хореографията на класически хватки.

Подобна сцена би била невъобразима преди шест години, когато последно посетих Хуарес, най-големия град в щата Чиуауа. Детските игри бяха прогонени от обществените пространства, докато наркокартелите воюваха улица по улица за контрола на пограничния град – коридор към доходния пазар на дрога в САЩ. Гледах как мексикански войници настъпваха с грохота на бронирани машини, за да си върнат същите тези улици – един от многото опити да бъде спряно зловещото насилие, което беше разнесло грозната слава на Хуарес по целия свят.

Между 2008 и 2012 г. градът с население 1,3 млн. души масово се смяташе за най-опасното

Едно време членове на банди, някои от които днес са местни активисти, рисуват стенопис, който има за цел да събере младежи от различни, често съперничаещи си квартали. В Хуарес има стотици банди, които бяха въввлечени във войната между наркокартелите.

място на планетата. През най-лошата година броят на убийствата се изстреля над 3700. Престъпници безнаказано отвличаха и изнудваха. Една четвърт от всички откраднати коли в Мексико бяха откънати в Хуарес. Хиляди бизнеси затвориха врати. Настана анархия.

Кварталът Сан Антонио бе сред най-лошите. Всички момчета, които лудуваха на ринга, имаха загинали или хвърлени в затвора роднини.

Днес в *колониас*, т.е. кварталите, поне 11 ринга за *луча либре* привличат стотици деца. По-рано пустите улици на Хуарес отново са пълни с хора. Около катедралата магазини за дрехи и будки за сладолед въртят оживена търговия. Отвори врати детски музей, отчасти предназначен за онези 14 000 деца, които по изчисленията на директора останали сираци заради насилието. Кварталите

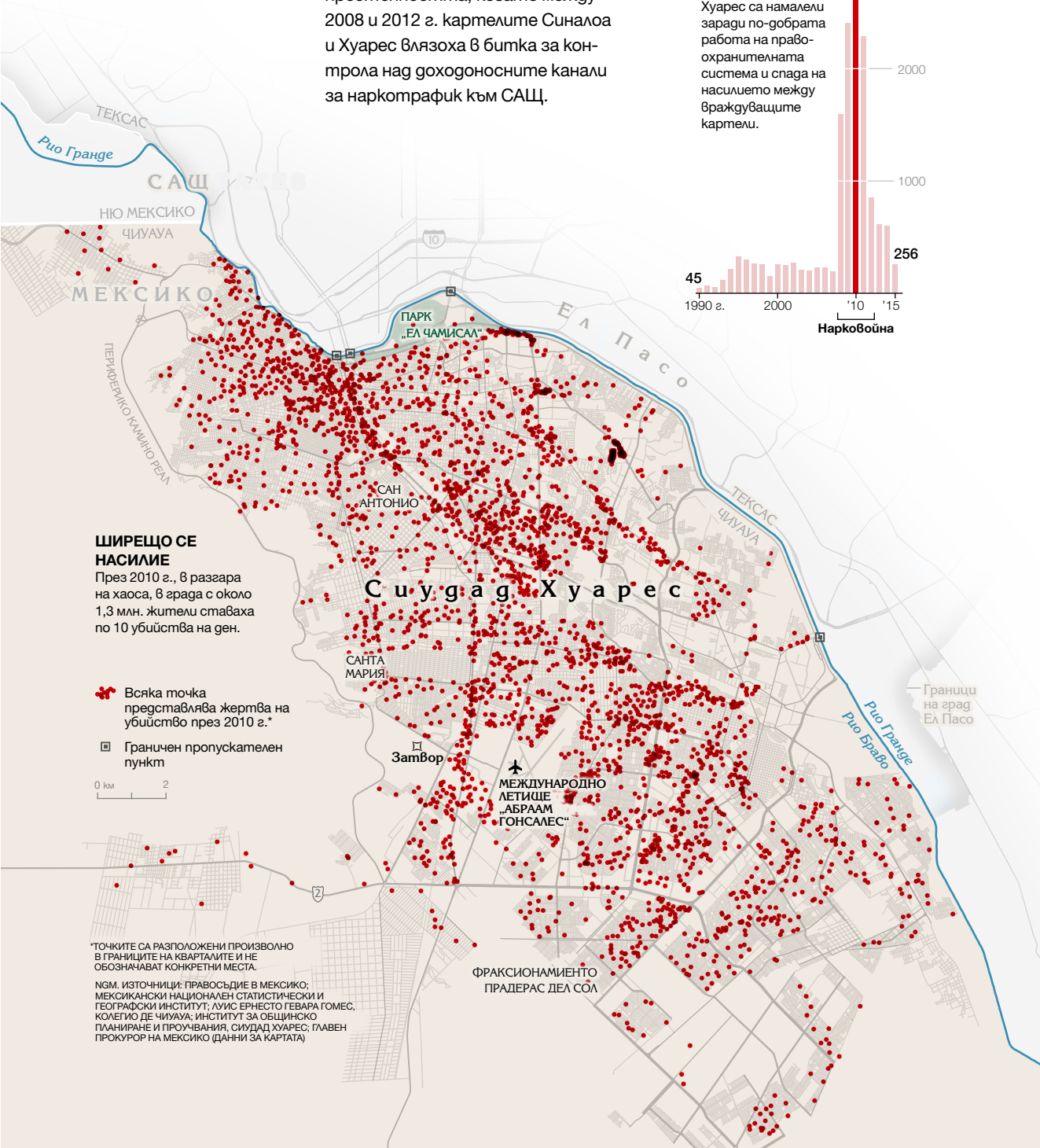
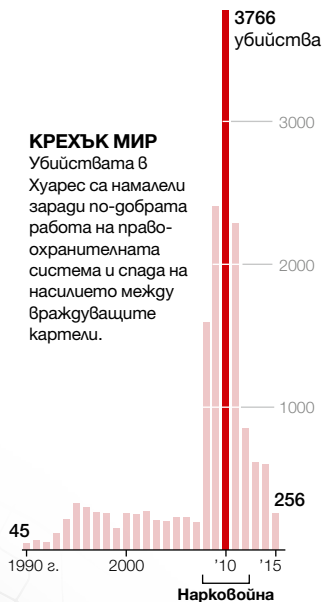

Приказка за два картела

Хуарес претърпя рязък скок на престъпността, когато между 2008 и 2012 г. картелите Синалоа и Хуарес влязоха в битка за контрола над доходоносните канали за наркотрафик към САЩ.

КРЕХЪК МИР

Убийствата в Хуарес са намалели заради по-добрата работа на правоохранителната система и спада на насилието между враждуващите картели.

ШИРЕЩО СЕ НАСИЛИЕ

През 2010 г., в разгара на хаоса, в града с около 1,3 млн. жители ставаха по 10 убийства на ден.

• Всяка точка представлява жертва на убийство през 2010 г.*

□ Граничен пропускателен пункт

0 км 2

*ТОЧКИТЕ СА РАЗПОЛОЖЕНИ ПРОИЗВОЛНО В ГРАНИЦИТЕ НА КВАРТАЛИТЕ И НЕ ОБОЗНАЧАВАТ КОНКРЕТНИ МЕСТА.

НМ. ИЗТОЧНИЦИ: ПРАВОСЪДИЕ В МЕКСИКО; МЕКСИКАНСКИ НАЦИОНАЛЕН СТАТИСТИЧЕСКИ И ГЕОГРАФСКИ ИНСТИТУТ; АМИС ЕРНЕСТО ГЕВАРАГОМЕС; КОЛЕГИО ДЕ ЧИУАУА; ИНСТИТУТ ЗА ОБЩИНСКО ПЛАНИРАНЕ И ПРОУЧВАНИЯ, СИУДАД ХУАРЕС; ГЛАВЕН ПРОКУРОР НА МЕКСИКО (ДАНИИ ЗА КАРТАТА)

ФРАКЦИОНАМИЕНТО ПРАДЕРАС ДЕЛ СОЛ

Първични инстинкти

Благовъзпитано слово за любовта и секса в животинското царство

Падат си един по друг

Белоглавите орли – *Haliaeetus leucoscephalus* – са възплъщение на благоприличието. Тези грабливи птици са моногамни за цял живот, освен ако единият партньор не умре рано. Години наред повечето се връщат към едни и същи гнезда. Птиците от някои т.нар. моногамни видове все пак се чифтосват и с други партньори, но белоглавите орли изглежда не го правят.

Но стане ли дума за ухажване, белоглавите орли оправдават дивото в дивата природа.

Маневрата горе – известна като „смъртоносна спирала“ – е водеща сред „забележителните им ритуали на ухажване“, казва екологът на дивата природа Дейвид Бюелер. „Двамата се издигат на голяма височина, вплитат нокти и започват да се въртят и премятат към земята.“ Пускат се, преди да стигнат долу – освен ако не го направят. През 2014 г. два възрастни орела със сключени нокти били намерени оплетени на едно дърво в Портланд, Орегон. (Накрая те се освободили и отлетели.) Брачните демонстрации целят да „определят силата на партньора“ и да го накарат да иска да се чифтоса с теб, казва Бюелер. Има и рискове. Номерът може да свърши с фатален сблъсък. „Има вълнуващо напрежение – казва той – в това да успееш да привлечеш партньор и да не рискуваш собственото си оцеляване.“ —Патриша Едмъндс

МЕСТООБИТАНИЯ:

Горите край водни басейни в Северна Америка

СТАТУС:

След десетилетия под закрилата на Акта за застрашените видове и забрана на пестицида ДДТ, белоглавите орли са се възстановили и сега са със статут „Незастрашени“.

Ухажването включва преплитане на ноктите и премятане към земята.

Морална ваканция

Джеймс А. Брадли се сдобил с богатството си, продавайки четки на Съюзническата армия, но намерил истинското си призвание сред свежия въздух на крайбрежието на Джърси. През 1871 г. този въздържател методист купил 200 хектара блата и пясъчни дюни и създал нова общност, наречена „Ашбъри Парк“, организирана според стриктните му морални правила. Алкохолът бил забранен. Благоприличието (табелата на детайла вдясно гласи „Събличането и преобличането на плажа не са позволени“) и семейните ценности били над всичко.

Брадли смятал, че морският бряг е „пенкилер за нервите“ на хората, „чиято нервна система е разбита заради прекомерното посещаване на професията, науката или преследването на „всемогъщия долар“.

През лятото на 1929 г., 8 години след смъртта му, може да се види как тези почиващи следват съвета му. През октомври обаче стоковият пазар щял да се срине, щяла да започне Голямата депресия и нервите, разбити от преследването на всемогъщия долар, нямало как да се излекуват просто от ден, прекаран на слънце. —Ив Конант

